

muzychnoyi osvity ditey shkil'noho viku. [History of humanization of music education of school children]. Kam"yanets'-Podil's'kyu.

4. Nikolayi, H. YU. (2008). *Rozvytok muzychno-pedahohichnoyi osvity v Pol'shchi (XX stolittya).* [Development of music and pedagogical education in Poland (XX century)].

5. Sehed, N. A. (2011). *Profesynny rozvytok vykladacha muzychnoho mystetstva: istoriya, metodolohiya, teoriya.* [Professional development of a music teacher: history, methodology, theory]. Kyiv.

6. Stashevs'ka, I. O. (2014). *Systema vyshchoyi muzychnoyi osvity FRN u konteksti yevrointehratsiynykh protsesiv.* [The system of higher music education in Germany in the context of European integration processes].

7. Bahadurov, V. (1929). *Ocherky po ystoriy vokal'noy metodolohiy.* [Essays on the history of vocal methodology]. Moskva.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕЛЕПНИЦЬКА-ГОВОРУН Наталія Михайлівна – професор кафедри культурології Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: формування вокальної культури молоді західноєвропейських країн.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHELEPNYTSKA-GOVORUN Natalia Mykhailivna – Professor of the Department of Cultural Studies National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Circle of scientific interests: formation of vocal culture of youth of Western European countries.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2021 р.

УДК 373.3.016:78

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-52-55

БАБЕНКО Леонід Вікторович – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0738-0144>
e-mail: leobabenko@i.ua

БАБЕНКО Андрій Леонідович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5755-5988>
e-mail: babenko_andrew@ukr.net

ГАЙДАЙ Лариса Володимирівна – старший викладач кафедри музичного мистецтва і методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6944-9963>
e-mail: muza-lora@ukr.net

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ МЮЗИКЛІВ У СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ШКІЛЬНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні умови розвитку науки, техніки вимагають пошуку нових більш ефективних форм підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх фахівців. Це в повній мірі відноситься і до навчання майбутніх учителів мистецтв у педагогічних університетах. Адже майбутній вчитель мистецтв повинен володіти комплексом компетенцій у різних мистецьких галузях – музика, образотворче мистецтво, хореографія тощо. А тому і дуже важливим є пошук і вибір оптимальних форм їхньої багатогранної фахової підготовки, яка б забезпечила якісне повноцінне засвоєння

студентами навчального матеріалу та сформувала в них необхідні професійні компетенції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Синтез музичного, хореографічного та образотворчого мистецтв дає змогу глядачу всебічно сприйняти і відчутти глибину мистецького твору. Адже на глядача одночасно впливають звуко-мелодійно-ритмічні, пластично-рухові чинники, світлова та кольорова його організація, які саме у своїй єдності викликають певне емоційне сприйняття, спровоковане сюжетною лінією художнього твору.

Постановка театралізованих масових

видовищних заходів, як зазначає А. З. Житницький [1], вимагає знання засобів створення драматургічної бази, врахування досвіду, накопиченого майстрами сценарної справи. Тому дуже важливою є побудова драматургії театралізованих вистав.

Режисура – це найвідповідальніша ланка сучасного естрадного мистецтва. Майбутнє української естради, на думку В. П. Зайцева [2], багато в чому залежить від рівня професійної, естетичної, етичної зрілості. Танець і спів, музика й ексцентрика, звучне слово і пантоміма як жанри естради, що мають свої особливості, підлягають законам відповідного виду мистецтва – хореографічного, вокального, словесного тощо. В. П. Зайцев окремо велику увагу приділяє розгляду методичних аспектів професійної підготовки режисерів естради і масових видовищ, вказуючи, що ці завдання передбачають не тільки чітко продуману методіку навчального процесу, а й кропітку роботу педагогів, режисерів-практиків над специфічними аспектами режисури естрадного мистецтва.

Мета статті полягає у доведенні ефективності впровадження в навчальний процес підготовки майбутніх учителів мистецтв постановок театралізованих мюзиклів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мистецький факультет Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка має три відділення – музичне, хореографічне та художньо-графічне. Їх спільною роботою стали постановки театралізованих вистав-мюзиклів, у процесі підготовки яких студенти кожного відділення, виконуючи свою частку роботи, мали змогу спостерігати за роботою своїх колег, що спільно з ними трудилися над створенням художніх образів музично-сценічного дійства. Спільна творча робота художньо-естетично збагачувала кожного, розкривала перед ними суть і зміст різних видів мистецтв. Однак значно вагомішим було розуміння того, що створенню якісно нового художнього явища сприяє синтез мистецтв, який досягається гармонійним поєднанням окремих його складових на основі ідейно-художнього задуму, композиційної узгодженості стилів, жанрів, пропорцій, ритмів та ін.

Студенти музичного відділення засвоюють сольний та хоровий спів, навчаються грі на музичних інструментах, вивчають композицію, гармонію, комп'ютерне аранжування, відпрацьовують сценічну майстерність тощо. З метою комплексного здобуття студентами музичних знань, умінь та

навичок на факультеті була створена хор-студія, головною метою якої стала творча розробка та постановка різних музично-сценічних проєктів. Заняття хор-студії – це специфічна форма проведення навчальних занять. На наше глибоке переконання, однією з умов їх ефективності є відношення до них як самих викладачів, так і студентів. Звісно, найвищих результатів можна досягти лише активним позитивним ставленням до занять. А значить, повинна бути сформована мотивація до навчальної діяльності. Зазначимо, що мотивування являє собою сукупність фактів, аргументів і доказів, що переконують у значимості виконуваного, мотиви – це спонукальні причини дій і вчинків людини. Одне з основоположень чеського педагога-гуманіста Я. А. Коменського в його «Великій дидактиці» і звучить так: «Якщо б заняття не починали, треба насамперед збудити в учнів серйозну любов до нього, довівши перевагу цього предмета, його користь, приємність і що тільки можливо» [3, с. 130].

Отже, необхідно, щоб навчальна мета, визначена викладачем, збігалася з навчальними мотивами студентів. Лише за такої умови, навчальні дії студентів будуть трансформуватися в усвідомлену навчальну діяльність, буде створена мотивація успіху. Саме тому у хор-студії студенти навчаються на основі партнерства. Вони вносять свої пропозиції щодо тем проєктів, розробляють концепцію, обирають форму викладу матеріалу, створюють сценарії та здійснюють підготовчу та організаційну роботу, а також самостійно обирають напрямок своєї власної навчальної діяльності в рамках проєкту – написати чи розподілити музичні сольні та хорові партії, зробити їх хорове аранжування чи виконати комп'ютерне аранжування музичного супроводу тощо. Виконання такої роботи не тільки виявляє наявні у студентів знання із відповідних навчальних предметів, але й вимагає оволодіння новими знаннями й уміньми, засвоєння матеріалу нових навчальних предметів, які необхідні для втілення задуму.

Такий мотивований підхід до осмисленої відповідальності студентів за навчання, коли вони здійснюють самоконтроль за процесом набуття необхідних їм знань, умінь та навичок і самі несуть повну відповідальність за якість засвоєння навчального матеріалу, значно підвищує творчу креативну активність студентів, спонукає їх до самонавчання та саморозвитку, формує в них активну життєву позицію.

Роль викладача в даній системі навчально-виховного процесу – це роль координатора. Він здійснює загальне

керівництво навчально-творчим процесом, виступає як консультант, помічник, а головне – він професіонал-наставник, старший товариш, який допомагає студентам оволодіти усім комплексом знань, умінь і навичок.

Такими студентськими навчальними музично-сценічними проєктами мистецького факультету ЦДПУ імені В. Винниченка у виконанні хор-студії «АКВАТОРІЯ» стали: музично-літературна композиція, присвячена пам'яті В. Івасюка «Пісня буде поміж нас» (травень 2007 р.) та музично-літературна композиція до 255-річчя міста Кіровограда «Подорож до Єлисаветграда» (травень 2009 р.), музична сюїта-містерія «Голоси скіфських курганів» (травень 2008 р.) та вистава «Долаючи смерть...» за мотивами мюзиклу Ж. Пресгурвіка «Ромео і Джульєтта» (березень 2011 р.).

Частина студентів старших курсів після презентації музично-сценічних вистав на сценах районних будинків культури, Кіровоградської обласної філармонії та обласного академічного музично-драматичного театру імені М. Кропивницького отримали пропозиції з працевлаштування в цих культурних закладах, а також в районних та обласних закладах освіти. Це свідчить про високу ефективність і дієвість визначеного виду фахової підготовки майбутніх музикантів-педагогів, адже глядач має змогу отримати естетичну насолоду від перегляду музично-сценічних композицій, спектаклів, а роботодавці – пересвідчитися в якості професійно-музичної підготовки спеціаліста безпосередньо в дії на підмостках сцен і підібрати собі для роботи необхідних спеціалістів.

Окремої уваги заслуговує вистава «Долаючи смерть...», створеної за мотивами мюзиклу Ж. Пресгурвіка «Ромео і Джульєтта», в якій неможливо не закохатись. Адже сучасне сценічне прочитання шекспірівського сюжету – чи не поштовх для усвідомлення сенсу людського життя в усі часи? Яку роль може зіграти одна-єдина людина в контексті історії! У наш час це питання відповідальності кожного постає гостро, як ніколи. Учений несе відповідальність за винайдену ним зброю масового знищення, а митець – за духовність своїх творів.

«Ромео і Джульєтта» – це артефакт світового рівня, до якого ми ставилися з надзвичайним пієтетом. Ми запропонували власну концепцію вічного сюжету про кохання. Які чинники впливають на прийняття рішення митцем чи вченим, політичним діячем чи звичайною людиною? Психологи стверджують, що світом правлять

Ерос і Танатос – Любов і Смерть. Отже, від автора залежить майбутнє його героїв. Ми не могли взяти на себе відповідальність говорити від імені Вільяма Шекспіра, тому в нашій постановці з'являється Автор, який уособлює Творця. Усвідомлюючи велику відповідальність, яка покладається на кожного, хто торкається творчості великого англійця, Ми не могли взяти на себе відповідальність говорити від імені Вільяма Шекспіра, то ж поява Автора, в образі якого ми мали на увазі і себе, давала нам певну творчу свободу. Автор уособлює Творця, а поряд з ним знаходяться дві могутні сили – Любов і Смерть, які надихали його на створення свого сюжету, вносячи сум'яття в його душу. Ми вивели Автора на арену подій, він пише свою трагедію на сцені, а поряд одночасно розгортається сюжет. Це дало нам певну творчу свободу в трактуванні дійства. У Шекспіра, як відомо, п'єса закінчується трагічно. А ми взяли на себе сміливість зробити фінал життєстверджуючим. У нашому варіанті торжествує Любов.

Слід зазначити, що даний проєкт вийшов за рамки музичного дійства, адже сценічне дійство вимагало залучення до розкриття сюжету хореографічної постановки та художнього сценічного оформлення вистави. Тож до роботи над проєктом до студентів музичного відділення почали залучатися студенти хореографічного та художньо-графічного відділень. Адже студенти цих відділень вивчають відповідні фахові навчальні предмети, і вони побачили можливість реалізації в конкретному матеріалі набутих знань, умінь і навичок, втілення своїх творчих можливостей та задумів в художньо-образному вирішенні мистецького твору. Таким чином загальна мистецька ідея створення театралізованого мюзиклу увійшла до програмного матеріалу фахової підготовки трьох відділень мистецького факультету (музичного, хореографічного та художньо-графічного), що зробило підготовку вистави «Долаючи смерть...» загальнофакультетським мистецьким проєктом.

Декорації та костюми створювалися студентами художньо-графічного відділення, а поставка оригінальних хореографічних номерів була втілена студентами хореографічного відділення. Творча робота студентів над стилізацією одягу персонажів у дусі Ренесансу стала поштовхом до створення студії дизайну та моделювання сценічного костюму «Меланж». Виготовлення декорацій згуртувало студентів у студію декору «Арт Палітра». Робота над пластикою сценічного дійства сприяла створенню хореографічної студії «Dence Team». Усі вони після

завершення роботи над виставою продовжили своє самостійне творче життя.

У проєкті – на сцені і за її лаштунками – брало участь більше ста небайдужих людей: всі студенти робили свою роботу із задоволенням і натхненням, намагаючись виконати її якнайкраще.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підтвердженням ефективності впровадження постановок театралізованих мюзиклів в навчальний процес підготовки майбутніх учителів мистецтв є їхні позитивні результати фахової підготовки. А також їхня активна позиція мистецької просвіти, що проявляється в їхній подальшій професійній діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Житницький А. З. Драматургія масових театралізованих заходів. Навчальний посібник / А. З. Житницький Харків, ХДАК, 2004. 141 с.
2. Зайцев В. П. Режисура естради та масових видовищ: Навчальний посібник (2-е вид.) / В. П. Зайцев К. : Дакор, 2006. 252 с.
3. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки: Хрестоматія: Навчальний посібник / Уклад. і автори вступних статей Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. Заг. ред. Є. І. Коваленко. К. : Цент навчальної літератури, 2006. С. 101–155.

REFERENCES

1. Lyubina, A. Z. (2004). *Dramaturhiya masovykh teatral'nykh podiy*. [Dramaturgy of massive theatrical events]. Kharkiv.
2. Zaitsev, V. P. (2006). *Dovidnyk eskiziv ta masovykh pam'yatok: Navchal'nyy posibnyk (2-y vyd.)*. [Directory of pops and mass sights: Training manual (2nd species.)]. Kiev.
3. Kovalenko, Ye. I., Belkina, N. I. *Istoriya zarubizhnoyi pedahohiky*. [History of foreign pedagogy]. Kiev.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАБЕНКО Леонід Вікторович – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі.

БАБЕНКО Андрій Леонідович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі.

ГАЙДАЙ Лариса Володимирівна – старший викладач кафедри музичного мистецтва та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BABENKO Leonid Viktorovich – Candidate of Pedagogic Sciences, Professor of the Department of Fine Arts and Design of the Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of educational process in high school.

BABENKO Andrew Leonidovich – Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Olympic and Professional Sports of the Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of educational process in high school.

HADAID Larysa Volodymyrivna – Senior Lecturer of the Department of Musical Art and Methods of Musical Education of the Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of educational process in high school.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2021 р.

УДК 78.03(477); 37.036

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-55-60

БЕЛІКОВА Валентина Венедиктівна –

кандидат мистецтвознавства, член Спілки композиторів України, заслужений працівник культури України, доцент, доцент кафедри музикознавства, інструментального та хореографічного навчання Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1151-7753>
e-mail: etb@ukr.net

ЗНАЧУЩІСТЬ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТА КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. В. ЛИСЕНКА У ФОРМУВАННІ МУЗИЧНО-КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ УКРАЇНИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Загальна українська культура у роки другої половини XIX століття виходить на новий якісний рівень свого

розвитку. У цей період творила ціла плеяда видатних літераторів, художників і музикантів, діяльність яких була направлена на процеси національно-культурного